

Aleg. 1088

Sprawozdanie

Komisji administracyjnej o wniosku płaśa Kiweluka i tow. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy krajowej z dnia 15 listopada 1874 Dz. u. kr. Nr. 65. normującej sprawę szupaśnictwa.

Wysoki Sejmie!

Ustawa państwowa z dnia 27. lipca 1871. Dz. u. p. Nr. 88. o uregulowaniu przymuszonego wydalania i szupaśnictwa zawiera w §§. 14., 15., 16., 17. i 18. postanowienia dotyczące kosztów szupaśniczych. Z postanowień tych wynika, że ustawa państwowa rozróżnia rozmaitego rodzaju koszta z szupasem połączone względnie z szupasu wynikające i ciężary ich rozmaitości rozkłada.

A mianowicie: 1. Koszta utrzymania narosłe od chwili przytrzymania włóczęgi do chwili wykonania orzeczenia szupasowego, względnie koszta utrzymania osób, co do których orzeczenia szupasowego nie wydano, zalicza ustawa do wydatków policji miejscowej — rozumie się tej gminy, w której włóczęgę przytrzymano. (§. 14. al. 1).

2. Wydatki na dostarczenie urządzenia, opału i oświetlenie lokalu szupasowego, tudzież na jego utrzymywanie w dobrym stanie, dalej na dozоровanie szupaśników i załatwianie spraw szupasowych ponosi gmina, będąca stacyą szupasową — przyczem zastrzega się ustawodawstwu krajowemu postanowienie, o ile wydatki te będą zwracane z funduszków konkurencyjnych, powiatowych lub krajowych (§. 14. al. 2 i 3).

3. Wszystkie inne koszta szupasowe, a mianowicie: oględzin lekarskich, wyżywienia, oczyszczania i odziania szupaśników, dalej ich transportu i straży, tudzież zapomaganie wydalonych za paszportem przymusowym, o ile odnoszą się do terytorjum poszczególnych krajów koronnych, należy pokrywać z funduszków krajowych tych krajów, przyczem koszta te za szupaśników przynależnych do innych krajów koronnych należy zwracać z funduszków tych krajów. (§. 15. al. 1.).

4. Szupaśnicy mogący płacić, mają funduszowi krajowemu swojego kraju rodzinnego zwrócić wydane za nich koszta szupasowe. (§. 15. al. 2.).

5. Ustawodawstwu krajowemu zastrzega się postanowienie, o ile gminy przynależności mają zwracać koszta szupasowe ponoszącemu je funduszowi krajowemu. (§. 16.).

6. Co do szupasowania cudzoziemców postanawia ustawa, że jeżeli na mocy traktatu zachodzi stosunek wzajemności co do bezpłatnego szupasowania, albo jeżeli państwo obce nie zwraca wydatków szupasowych, albo też, jeżeli nie można

sprawdzić przynależności państwowej i gminnej szupaśnika, wówczas wydatki, które kraj ma ponosić, ciążą bez regresu na funduszach krajowych w miarę terytorium, na którym miały miejsce. (§. 17.).

7. Każda gmina odpowiada za koszty, które wynikną z zaniedbania ciążących na niej z mocy ustawy obowiązków pod względem szupaśnictwa, a koszty dostawienia zbiegłego szupaśnika ponosi gmina, której organa winne są jego ucieczki (§. 18.).

Reasumując powyższe przepisy ustawowe, okazuje się, że :

a) pierwsze koszty utrzymania włóczęgi aż do orzeczenia — pozytywnego lub negatywnego — o szupasie ponosi gmina z tytułu wydatków policyi miejscowej — a więc bez regresu ;

b) utrzymanie lokalu szupasowego i załatwienie spraw szupasowych ponosi gmina będąca stacją szupasową — z ewentualnym regresem do funduszków konkurencyjnych (powiatowych lub krajowych), o ile ustawodawstwo krajowe to postanowi ;

c) dalsze koszty szupasu (ogłędzin lekarskich, transportu i t. d.) ponosi fundusz krajowy — z regresem do szupaśnika, o ile tenże może płacić i z ewentualnym regresem do gminy przynależności, o ile to postanowi ustawodawstwo krajowe, a wreszcie przy obcokrajowcach z regresem do kraju przynależności.

Czy i o ile ustawa państwowa z dnia 27. lipca 1871. Dz. u. p. Nr. 88. o policyjnym wydalaniu i o szupaśnictwie, stanowiąca po dziś dzień główną normę zasadniczą (*Rahmengesetz*) dla krajowych ustaw szupaśniczych, pozostawiła w innych kierunkach ustawodawstwu krajowemu mniej lub więcej rozległe atrybucye, tego na tem miejscu dochodzić nie ma potrzeby — ale pod jednym względem jest ona doprawdy autonomiczną: przenosi i zwała koszty szupasowania na fundusze krajowe i gminne, dozwalając wspańiałomyślnie na wszelkie obliczenia tych kosztów, ich modyfikacje i zwroty. Ale i w tym ostatnim kierunku ustawa państwowa jest ścisłą, stanowiąc, że ustawodawstwu krajowemu zastrzega się li postanowienie o zwrotach z funduszków konkurencyjnych (powiatowych lub krajowych) kosztów poniesionych przez gminy będące stacjami szupasowymi tudzież o zwrotach funduszowi krajowemu przez gminy przynależności.

Wobec tego stanu rzeczy wytworzonego ustawą państwową z dnia 27. lipca 1871 Dz. u. p. Nr. 88. krajowe ustawy szupaśnicze, a w szczególności ustawa z dnia 28. stycznia 1873 Dz. u. kr. Nr. 21. i zmieniająca ją ustawa z dnia 15. listopada 1874 Dz. u. kr. Nr. 65 nie mogły być niczem innem, jeno ustawami normującymi w duchu ustawy państwowej koszty szupasowania w Galicyi. Trzeba jednak przyznać, że obie ustawy, a zwłaszcza druga poszły w ramach zakreślonych postanowieniami §. 14. i 16. ustawy państwowej z dnia 27. lipca 1871 Dz. u. p. Nr. 88. dotyczącymi zwrotu z funduszu krajowego i do funduszu krajowego do granic tymże funduszem dozwolonych.

I tak orzeka ustawa krajowa z dnia 15. listopada 1874 Dz. u. kr. Nr. 65. w art. II.

„Koszta urządzenia i utrzymania stacji szupasowej, o których wspomina drugi ustęp w §. 14. ust. państw. z dnia 27. lipca 1871. Dz. u. p. Nr. 88. mianowicie: wydatki na dostarczenie, urządzenie, opalenie i oświetlanie lokalności dla szupaśników, jakoteż na utrzymanie ich w dobrym stanie, tudzież na pilnowanie szupaśników i na załatwianie spraw tyczących się odsyłania przymusowego, zwracać będzie fundusz krajowy gminie będącej stacją szupasową w ryczałcie wymierzonym od każdej szupasowanej osoby, a to bez względu na czas jej pobytu na stacji szupasowej. Jedynie tylko w tym wypadku, gdy osoba szupasowana oczeki-

wać musi na stacyi zbiorowej nadejścia transportu szupaśników, wymierzony ryczałt przypadać będzie od każdego dnia pobytu jej na stacyi szupasowej.

Wydatki wykazane w §. 15. u. p. z dnia 27. lipca 1871 Dz. u. p. Nr. 88. a mianowicie: wydatki na rewizyę lekarską, wyżywienie, oczyszczenie i odzienie szupaśników, tudzież na transport tychże i konwój, jakoteż, jeżeliby była potrzeba, na wsparcia dla tych, którzy dostają paszporty przymusowe, obowiązany jest fundusz krajowy zwrócić również gminie, będącej stacyą szupasową, o ile wydatki te pierwotnie przez rzeczoną gminę pokryte zostały“.

Przedstawienie powyższe było konieczne dla uzasadnienia i określenia stanowiska, jakie Komisya administracyjna zająć ma wobec wniosku posła Kiweluka, zmierzającego do zmiany cytowanego właśnie artykułu II. ustawy krajowej z dnia 15. listopada 1874 Dz. u. kr. Nr. 65.

Artykuł miałby wedle wnioskodawcy brzmieć:

„Koszta urządzenia i utrzymania stacyj szupasowych jak wogóle wszystkich wydatków, o których wspomina §. 14. ustawy z 27. lipca 1871 Dz. u. p. Nr. 88. poniesione przez gminę będącą stacyą szupasową, zwrócić ma tej gminie fundusz krajowy.

Wydatki wyszczególnione w §. 15. powołanej ustawy, a mianowicie: wydatki na rewizyę lekarską, wyżywienie, oczyszczenie i odzież szupaśników, na ich transport jak również na wypadek potrzeby zasiłku dla tych, którzy otrzymują przymusowe paszporty — obowiązany jest fundusz krajowy zwrócić także i tej gminie, która poniosła te wydatki, jakkolwiek nie jest stacyą szupasową“.

Z porównania treści tegoż wniosku z brzmieniem artykułu II. obowiązującej ustawy okazuje się, że proponowane zmiany idą w kilku kierunkach i obejmują sprawy wcale różnorodne. Jak już wprzód zaznaczono, obejmuje §. 14. ustawy przytoczonej z dnia 27. lipca 1871 Dz. u. p. Nr. 88. koszta dwojakiego rodzaju, a mianowicie w pierwszym ustępie koszta pierwszego utrzymania przytrzymanego włóczęgi, które należą do wydatków policyi miejscowej i są w myśl ustawy bezzwrotne, zaś w drugim ustępie koszta stacyjne, mniej lub więcej — zależnie od ustawodawstwa krajowego zwrotne. Owoż artykuł II. ustawy krajowej z dnia 15. listopada 1874 Dz. u. kr. Nr. 65. stosuje się ściśle do tych postanowień §. 14. ustawy państwowej i normuje w pierwszym ustępie jakość i sposób zwrotu tych kosztów stacyjnych. Wniosek posła Kiweluka domaga się natomiast, by fundusz krajowy zwracał „koszta urządzenia i utrzymania stacyj szupasowych, jak wogóle wszystkich wydatków, o których wspomina §. 14. ustawy z dnia 27. lipca 1871 Dz. u. p. Nr. 88. poniesione przez gminę będącą stacyą szupasową“. Z jednej więc strony rozszerza wniosek obowiązek funduszu krajowego do zwrotu wszystkich wydatków objętych §. 14. ustawy państwowej — a więc zdaje się także i wydatków objętych ustępem pierwszym, dotychczas w myśl ustawy bezzwrotnych — z drugiej zaś strony ogranicza go li na korzyść gmin będących stacyami szupasowymi.

Wszystkie inne koszta szupasowe, o których mówi §. 15. ustawy państwowej należy w myśl tejże ustawy pokrywać z funduszków krajowych, to też art. II. ustawy krajowej z dnia 15. listopada 1874, Dz. u. kr. Nr. 65. stanowi w ustępie drugim, że fundusz krajowy obowiązany jest zwrócić te koszta również gminie będącej stacyą szupasową, o ile wydatki te pierwotnie przez rzeczoną gminę pokryte zostały. Wniosek posła Kiweluka zmierza do zmiany tego ustępu w tym kierunku, by fundusz krajowy był obowiązany zwrócić te koszta „także i tej gminie, która je poniosła, jakkolwiek nie jest stacyą szupasową“.

Wobec tak dalece idących zmian, nasuwa się przede wszystkim pytanie, czy ze względów zasadniczych i wobec wyraźnych przepisów ustawy państwowej z dnia 27. lipca 1871, Dz. u. p. Nr. 88, można na fundusz krajowy nałożyć obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, o których wspomina §. 14. powołanej dopiero ustawy, a zatem i kosztów pierwszego utrzymania włóczęgi, mimo że ustawa zalicza je — zdaniem naszym — słusznie do wydatków policji miejscowej, i czy wobec tego, że wydatki wyszczególnione w §. 15. ustawy państwowej idą na rachunek funduszu krajowego i fundusz ten zwraca je gminie będącej stacją szupasową, o ile te wydatki przez tęże gminę pokryte zostały, należy jeszcze nałożyć na fundusz krajowy obowiązek zwrotu takich kosztów i innym gminom, chociażby nie były stacyami szupasowemi, mimo że li stacje szupasowe powołane są do czynienia takich wydatków. Zaznaczamy przytem nawiasowo, że na opędzenie właśnie tych kosztów z §. 15. ustawy państwowej z d. 27. lipca 1871, Dz. u. p. Nr. 88, udziela fundusz krajowy w myśl obwieszczenia Wydziału krajowego z d. 26. listopada 1875 do L. 25.744, Dz. u. kr. Nr. 1 ex 1876, każdej stacji szupasowej stosowną zaliczkę z góry do przyszłego wyrachowania.

Poza tą kwestyą zasadniczą pozostaje jednak jeszcze kwestya druga, natury finansowej. Jakie ciężary spadłyby na fundusz krajowy, gdyby zmiany zamierzone w wniosku posła Kiweluka miały wejść w życie? Pod tym względem żadnych nie mamy do dyspozycji dat i na razie nawet w przybliżeniu nie da się ocenić, jakiby był efekt finansowy projektowanych zmian. Zamknięcia rachunkowe funduszu krajowego nie obejmują z natury rzeczy spadających na gminy pobytu kosztów przytrzymania włóczęgów i odstawiania ich do najbliższej stacji szupasowej, ani też tych nadwyżek w kosztach, które wobec niskich ryczałtów stacyjnych gminy, będące stacyami szupasowemi, pokrywają z własnych funduszków, ani wreszcie wydatków odpowiadających wydatkom z §. 15. ustawy państwowej pokrywanych przez gminy nie będące stacyami szupasowemi. Jeżeli się zważy, że wedle zamknięć rachunkowych z ostatnich trzech lat ilość osób szupasowanych w tym okresie wynosiła 11.076, a ogólny wydatek za szupasowanie tutejszokrajowców w rzeczonym okresie wynosił 143.614 K; jeżeli się dalej zważy, że wedle obliczenia dokonanego w znakomitej monografii Dra Kazimierza J. Górczyckiego o szupaństwie w Galicyi, opartej na danych z dwudziestolecia 1878—1897, udział w kosztach szupańskich jest tego rodzaju, że zwroty samopłacących wynoszą 1.28%, zwroty innych krajów 3.78%, zwroty drobne 1.92%, podczas gdy udział kraju i gmin (przynależności) wynosi 93.02% (gminy 20.06%, a kraj 72.96%), wówczas łatwo zrozumieć, że bez znajomości dat i cyfr dotyczących kosztów, z szupaństwem połączonych a pokrywanych przez gminy bezzwrotnie, i że bez wiadomości, jakie z ewentualnego przyjęcia tych kosztów na fundusz krajowy wyniknie tegoż funduszu obciążenie — Komisya administracyjna nie może *hic rebus stantibus* oświadczyć się merytorycznie co do wniosku posła Kiweluka. Należy tedy rzecz wprzód zbadać, przede wszystkim pod względem finansowym. A że ona pozostaje w związku ze sprawą uregulowania szupaństwa wogóle, a w szczególności z kwestyą urządzenia w kraju zakładów przymusowej pracy i poprawczych, że Sejm polecił już kilkakrotnie Wydziałowi krajowemu wypracowanie odpowiednich wniosków, że wreszcie Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z dnia 12. czerwca 1907 L. 3.960 udzielonym pismem c. k. Namiestnictwa z dnia 22. sierpnia 1907 L. 73.743/VI., a Wydziałowi krajowemu do zaopiniowania, poruszyło sprawę rewizyi ustawy szupańskiej z dnia 27. lipca 1871, Dz. u. p. Nr. 88.

Komisya administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wraz z badaniami i dochodzeniami, dotyczącymi rewizyi i uzupełnienia ustawy szupańskiej przez zakładanie domów pracy przymusowej i zakładów poprawczych, zarządził także badania co do kosztów przez gminy poniesionych w myśl postanowień §§. 14. i 15. ustawy państwowej z dnia 27. lipca 1871 roku, Dz. u. p. Nr. 88, i o tem Wysokiemu Sejmowi zdał sprawę.

Przewodniczący:

Laskowski.

Sprawozdawca:

Rittel.

